

1878 — 1971

La 3 noiembrie 1971 s-a stins din viață un mare pasionat al cercetării trecutului țării Neamțului, C. D. Mătasă, directorul și fondatorul Muzeului de arheologie din Piatra-Neamț.

Născut la 20 ianuarie 1878, în satul Răpciuni, comuna Hangu, jud. Neamț, a urmat cursurile facultății de teologie din București, fiind hirotomisit preot-paroh în 1905. A fost atras încă din tinerețe de tainele trecutului, cu care pămîntul ținutului său natal este inzestrat cu prisosință. A cules tot felul de date privind vestigiile istoriei

Neamțului, din epoca frumoasei ceramici pictate neolitice pînă în glorioasele vremuri ale Moldovei lui Ștefan și Petru Rareș.

După ce a agonisit o mică și prețioasă colecție de piese arheologice — era membru al Societății numismatice române încă din 1930 — a purces, în 1934, la întemeierea muzeului din Piatra-Neamț. Deși în anii maturității — era în vîrstă de peste 50 de ani — C. Mătasă s-a instruit în ale arheologiei și muzeisticii alături de prof. Radu Vulpe, cu ajutorul căruia a întreprins primele săpături arheologice și a organizat în mod științific colecțiile muzeului. A participat și a sprijinit cercetările din așezările neolitice de la Izvoare și Calu, iar apoi, începînd din 1939, a efectuat singur săpăturile în stațiunea preistorică de la Frumușica (comuna Bodești-Neamț). Rezultatele au văzut curînd — 1946 — lumina tiparului, sub forma unei frumoase monografii arheologice.

În același timp C. Mătasă a întreprins o vie activitate și pe tărîm obștească, popularizînd prin publicații și cuvîntări roadele cercetărilor sale. Încă din 1924 fusese președinte-fondator al Ate-neului popular din Piatra-Neamț. Mai tîrziu a fost numit președinte-delegat al Comisiei monumentelor istorice din jud. Neamț. Merită menționate și lucrările sale cu caracter literar-istoric, ca „Palatul cnejilor” sau „Morile Haiducului”, care vădesc o inzestrare stilistică demnă de iluștrii predecesori din județul său.

Munca lui C. Mătasă s-a desfășurat neobosită și în anii de după război, prin săpături arheologice (între care cele de la Podei — Tg. Ocna se cer semnalate cu precădere), cercetări de teren, publicații și activitate obștească pe tărîm muzeistic. Meritele deosebite i-au fost recunoscute în anii puterii populare. C. Mătasă a fost decorat cu „Medalia Muncii”, în 1955, cu „Ordinul Muncii” cl. II-a, în 1957, cu „Medalia a celei de a XX-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist”, în 1964 și cu ordinul „Meritul cultural” cl. III-a, în 1967. În semn de mare încredere și prețuire din partea maselor populare, a fost ales, în 1954, deputat în Sfatul popular al regiunii Bacău.

L-am cunoscut pe C. Mătasă încă din 1948, cînd, ca elev la liceu, am participat la săpăturile de la Izvoare. Mai tîrziu, în 1959, i-am solicitat sprijinul pentru săpăturile de pe Cetățuia de la Costișa-Neamț. A primit cu entuziasm propunerile mele și „în ciuda celor peste 80 de ani, a lucrat cot la cot cu noi tinerii în prima campanie arheologică de la Costișa. Suia în fiecare dimineață la ora 7 panta accentuată a Dealului Cetățuii și mărturisesc, încercam un sentiment de deosebită admirație pentru vitalitatea lui ca om, dar și ca fiu al acestui legendar ținut al României.

L-am întilnit, ultima oară, într-o zi de iarnă tîrzie, în martie 1971, în locuința lui de la Piatra. Mi-au rămas adînc întipărite în minte și în suflet cuvintele pline de pasiune spuse cu prilejul unei discuții asupra necesității de cercetare, de dezvoltare a patrimoniului fiecărui muzeu în așa fel încît să fie prezentate publicului valorile specifice ale județului, deoarece „cultura unui ținut trăiește în primul rînd prin trecutul ei”.

C. Mătasă a apucat să vadă în ultimii ani ai vieții împlinindu-i-se una din marile sale dorinți: o publicație științifică periodică a Muzeului județean Neamț. Aceasta s-a concretizat în „Memoria Antiquitatis”, al cărei prim număr, editat prin grija unuia dintre colaboratorii săi tineri, Virgil Mihăilescu-Birliba, în 1970, îi este dedicat.

Arheologilor de la Muzeul din Piatra-Neamț le revine datoria continuării neobositei lui munci, cu pasiunea și dăruirea de sine, pe care viața lui C. Mătasă ne-o oferă spre pildă.

Alexandru VULPE